

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYESLET

GYALLAI-PAP DOMOKOS

*Capánk volt szerkesztője, jelenleg a Pásztorlütz és Magyar Nép
főszerkesztője, akit a Kistaludai Társaság tagjai sorába
választott február 4-én.*

Vári Albert ur

Loco
Str. Al. Vlăhuța 6 [Bolyai-u.]

TŰZHELY MELLETT

Gyallay Pap Domokos.

E név körül babérkoszorút kellene tenni azért, mert a magyar világ egyik legnagyobb irodalmi társasága, a *Kisfaludi Társaság*, a napokban (február 4-én) tüntető módon soraiba emelte ezt a mi unitárius atyánkfiaát. Ez azt jelenti, hogy Pap Domokos költői munkásságát a legilletékesebb társaság elismerte, méltatta és fejére illesztette a dicsőség babérkoszoruját.

Kis Erdélyünkben, széltében és hosszában, örömujjongásban tapsol minden igaz magyar, mert az ő embere, a mi édes testvérünk, a mi legjobb barátunk, a mi életünk boldogságának örökös építője jutott ehhez a dicsőséghez. Mert ez a dicsőség a miénk. Ez székely dicsőség. Ezt annak a kis völgynek köszönhetjük, melyről a mesét költő régen énekelte:

Szép a Nyikó s a vidéke
Jámbor székely szabad széke.

Ébredj Tiboldi, örvendezz Gálfi Sándor, a ti ösvényetek nem maradt járatlanul. És te, Pap Zsigmond, elhiszed-e, hogy a te drága fiadat érte ilyen nagy szerencse? Lám, az atyai bölcs tanács, a szülői bőkezű áldozás meghozta gyümölcsét. Hát arra gondoljunk-e, hogy a két Bencéd, Kobátfalva, Szentmihály anyaegyházzá tömörült szép gyülekezete a hosszas zajból, bajból magához térve, együtt fog örvendezni, hogy a nagytemplomban elhangzott imádságot meghallgatta a mindent bölcsen igazgató lelkiatya s adott nektek alkalmat az együttörvendezésre?

De az *Unitárius Közlöny* is helyet kér amellet az asztal mellett, ahol a tisztességet és tiszteletet osztogatják az érdemnek. Pap Domokos előbb volt az *Unitárius Közlönyé*, mint bárki másé. Az Aranyos Vidék, a napi ujságok, a könyvek csak azután következtek, hogy Pap Domokos a mi lapjainkon megkezdte a szótagpróbákat. Emlékezzünk csak.

A Dávid Ferenc Egylet ifjusági körét az egyetemi hallgatók és a teológusok erős csoportja vezette. A jelen száz év kezdetén újult erővel nekilendültek, mert lenni és tenni akartak. A ma vezető férfiak neveit ott látjuk: Ferencz József, Kriza János, Mikó Imre, Mikó Lőrinc, György János, Raffaj Károly, Barabás István, Szentmártoni Kálmán, Kovács Kálmán, Kelemen Lajos s más sokat ígérő ifju neve között a Pap Domokosé a leggyakoribb. Ő az ifjuság költője s nekünk úgy tetszik, hogy azokban a versekben már benne van a Kisfaludi Társaság tagságára mutató hajnalpir s a magyar nép szívébe látó élénk szem.

Versben vigasztalja apját a testvér feletti bánatában :

Édesapám lelkem szép, derült leveled
Szeretettel irtad,
Hogyne örvidenek minden sorának,
Ha rólatok hirt ad!
Hanem az a felhő, amely az iráskor
Homlokodon játszott
Olvasáskor nekem szivárványos szépnek,
A legszebbnek látszott.

A mai napig tart apja iránt a legteljesebb tisztelet és szeretet. Szive mindig oda vonzotta a kis székely faluba, Benczédbe. S talán egy lépést sem tett, hogy ki ne kérte s ne hallotta volna a bölcs apa tanácsát. A falu, a családi kör, a székely népelet boldogsága, ideálja. Szereti a vallásos áhitatot, boldogan emlegeti a mesemondó nagyapát, az imádságot tanító anyát.

S hogy azóta bármint megtépték a mesék,
Lelkem a hitén még kétségbe nem esék.
Köszönöm, hogy egykor csillagváló este,
Öreg nagyapámmal kiültünk kettesbe.

Amilyen boldogító lelkének a falusi idill, olyan a mult emléke, a székely dicsősége. Ezért ég a lelke. Ettől elválni nem tud.

Mikor a *Vaskenyéren* regényét írja, a székelyvérrel vegyült torockóiakat elviszi a székelyföldre, mert ott találja meg az ősi vitézséget. Mert ott akar hatni szavaival.

Aki találkozik vele, már néhány perc mulva azt veszi észre, hogy valamely népproblemán töri a fejét. Mert a magyar népért semmi sem sok. Mert ebben a fajban annyi jó, annyi erő, akkora élniakarat van, hogy azt irányítani, azért szót tenni, azért fölláldozni nyugalmat, élvezet és boldogság.

Pap Domokos tanársággal kezdette, a háboruval foityatta s miután a magyar nép barátai benne látták azt a vezérszellemet, aki az új viszonyok között a népnevelés vezetésére legalkalmasabb, a kolozsvári unitárius kollegium tanári karából kikérték, hogy erejét egészen az irodalomnak és a *Magyar Nép*-nek szentelhesse. A *Magyar Nép*-et olyan népszerűvé tudta tenni, amilyent magyar néplap soha el nem ért, mert olvasói száma huszezer körül jár.

Önálló művei száma igen nagy s termékenysége most van legjavában.

A mult évi Dávid Ferenc-ünnepélyen a nagy férfi emlékének egy kis szindarabot szentelt, melyet az ifjuság előadott Kolozsvárt és Déván, mindkét helyen kitűnő sikerrel. Neki köszönjük Dávid Ferenc rövid, de kedves és vonzó életrajzát.

Jövünk, hogy üdvözöljük Pap Domokost, kit most írói nevén Gyallay Domokosnak ismer és velünk együtt tisztel a magyar világ.

Az *Unitárius Közlöny* régi poéta dolgozó társa előtt tisztelete és szeretete melegségével fejezi ki örvendező üdvözetét a Kistaludi Társaság tagsága megnyerése alkalmából. Ő a Kriza János nyomába lépett.

Csak tovább, diadalról diadalra!

B. Gy.

Leányaink angol öszföndijáról.

Azt hiszem, ma már minden magyar unitárius tudja, hogy egy kiváló angol nő, Sharpe Emilia, olyan alapítványt tett le a Channing House School nevű unitárius felsőbb leányiskolánál, melynek kama-
taiból ebben az intézetben állandóan egy magyar unitárius leány teljesen ingyen tanulhat. Ez az alapítvány teszi lehetővé, hogy annyi év óta leányaink felkeresik ezt az intézetet, hogy itt ismereteiket ki-
egészhessék, látókörüket kibővíthessék, az unitárius vallásban me-
gerősödjenek s megtanuljanak angolul, hogy ezen a világnyelven
fenntarthatassák aztán az érintkezést a világ összes unitáriusaival, de
legfőképpen angol és amerikai hitrokonainkkal. E kiváló unitárius
angol nőnek, Sharpe Emiliának, születése 100-ik évfordulóját ün-
neplik a tavaszon az angol unitáriusok s ez évforduló alkalmával
én is az általa tett alapítványról kívánok megemlékezni.

Sharpe Emilia, Sharpe Sámuel londoni bankárnak volt a leánya. Nővérével, Matildával együtt az akkori viszonyokhoz képest igen
gondos nevelésben részesült: tudott latinul, héberül és széleskörű
jártassága volt a keleti népek történetében és művészetében. Jóté-
konysági hajlamait már édesatyjától örökölte, kinek nevét a londoni
egyetem egyik szárnyépülete s a British Muzeum egyiptomi tárnak
több értékes darabja őrzi. Már fiatal leánykorában sokat utazott
édesatyjával s kedvesen emlékezett meg a vasut első korszakáról,
mely az ő fiatalságában még óriási szenzáció volt s melyre sokan
még évekig nem mertek ráülni. Ők is csak atyjuk hosszas biztató-
sára szánták rá magukat s ez az esemény sokáig nagy élmény volt
számukra.

A két nővér külső megjelenésükben hasonlított egymáshoz. Feltűnően alacsony termetű, filigrán teremtések voltak, ruházatuk a
lehető legegyszerűbb, fejükön bársonyból készült, főkötőszerű kalap,
mely alól összes fürtjeik itt-ott kicsusztak. Már 1904-ben Miss
Matilda 72, Miss Emilia 74 éves volt, de azért mozgékonyaságuk
és tevékenységük meghazudtolta magas életkorukat.

Lelki összetételükben a két nővér sokban különbözött egy-
mástól, bár mindkettőjük jellemének alapját a mély vallásosság s az
unitárius hithez való törhetetlen ragaszkodás képezte. Ez utóbbiért
minden munkásságukat és vagyonukat áldozatul hozták.

Miss Matilda inkább irodalmi és művészi hajlandóságu volt,
míg Miss Emily egész életét az unitárius egyházaknak és a jóté-
konyságnak szentelte. Miss Matilda üres idejében festegedett, többek
közt Miss Emilynek egy igen sikerült arcképét festette meg olaj-
ban. Irogatott is, volt neki egy kis versköteté, meg egy pompás
szemelvény-gyűjteményt állított össze régi és újabb angol írókból
„Never forget“ címmel, mely több kiadást ért s melynek tökéletesi-
tése és sajtó alá rendezése fő-fő passziója volt neki. Miss Matilda
élénk, beszédes, szellemes nő volt, aki több ízben járt Olaszország-
ban és Németországban s aki itten szerzett tapasztalatairól mindig

érdekesen tudott elcsevegni. Dacára puritán gondolkozásának, élvezte az életet, bár a hétköznapi ugynevezett szórakozásokban egyáltalán nem vett részt. Érdekelték őt az emberek, érdekelte őt az élet s többször elvitt engem magával, hogy az omnibuszok tetejéről gyönyörködjünk abban a tarka, rohanó áradatban, melyet London utcai forgalma nyújt főképp hétköznapiokon.

Miss Emily már sokkal zárkózottabb, de egyben sokkal szubtilisebb természetű volt: halk szavu, kevés beszédű, nesztelen mozdulatu, de azért határozott és energikus. Legfőbb olvasmányait unitárius iratok s a Biblia képezték s ezeknek terjesztése volt életének legfőbb célja. Azonkívül anyagilag segélyezett minden erre rászorult unitárius egyházat s nem feledkezett meg a szegénységben és nyomorban sinylődő embertársairól sem. Mint idősebb, ő viselte a háztartás gondjait is. Reggelenként elindult egy jó öblös szövettáskával, melyben tegnapi újságok, kisebb füzetek és könyvek, néhány darab stütemény s egyéb apróságok voltak s csak miután mindezt a Highbury Place környékén lakó szegények és betegek közt szétosztotta, csak akkor ment tovább, hogy mindennapi bevásárlásait elvégezze. Ez a jótékonykodási körut az ő mindennapi foglalkozása volt s egy nap sem telt el anélkül, hogy a szegényeit meg ne látogassa.

Szép, tágas családi házban laktak a Highbury-tér 32. szám alatt. A földszinten egy tágas könyvtárszoba s egy u. n. drawing room volt, mely ebédlőül s egyben szalonul is szolgált, a második emeleten a háló és fürdőszobák, a southerainben a konyha s egyéb mellékhelyiségek. Az egész első emeletet pedig csaknem állandóan unitárius papok lakták feleségükkel együtt, olyanok, akiknek kicsi volt a jövedelmük s akik a háznál nemcsak lakást, hanem teljes ellátást is kaptak. Többek között itt lakott Győry Ilona is férjével, Gínever Artúrral együtt.

A vasárnapokat Miss Emily teljesen a templomoknak szentelte. Délelőtt mindig a Channing House közelében levő unitárius templomba ment s ott az isteni tisztelet után sokáig elbeszélgetett a pappal, a tanítónőkkel és a hívekkel. Estefelé rendszeren más-más londoni eklézsiát keresett fel s ezekre az utjaira engem is gyakran elvitt. Láttam, hogy többnyire oda ment, ahol szükség volt rá, ahol megjelenésével eloszlatta a csüggedést, felszárította a könnyeket, megoldotta a nehézségeket. S ahol az ő jószágos, mosolygó arcát megpillantották, ott egyszerre vége volt minden széthúzásnak s béke és megértés foglalta el a helyét.

Finom, gyöngéd lelkét s egyben az unitárius ügy iránti áldozatos egyéniségét bizonyítja a velünk, magyarokkal szemben tanúsított magaviselete is. Sharpe Emilia rólunk, erdélyi unitáriusokról behatóbban akkor szerzett tudomást, amikor boldogult főtisztelendő püspökünk, Ferencz József és barátja, Buzogány Áron a hetvenes években Angliában voltak tanulmányuton. Azóta az oxfordi teológián állandóan tanult egy-egy magyar unitárius papjelölt, aki fenntartotta köztünk és unitárius hitrokonaink között az érintkezést s kinek elő-

haladása és későbbi sorsa iránt a Sharpe-kisasszonyok is állandóan érdeklődtek.

Az angol unitáriusok 1885-ben egy olyan leánynevelő-intézet alapítását határozták el, mely lehetővé tegye a vidéken lakó angol unitárius családoknak és legfőképpen papjaik leányainak, hogy bensőséges unitárius környezetben aránylag olcsó pénzért jó nevelésben és oktatásban részesüljenek. Ez intézet alapításában a két Sharpe kisasszony anyagi és erkölcsi támogatásával jelentékenyen résztvett s Miss Matilda még azután is évekig végzett adminisztratív teendőket az igazgató mellett s az intézet szellemi irányítására is befolyt, Miss Emily pedig éveken keresztül lelkes buzgósággal vezette a növendékek vallásoktatását.

Az 1892. év elején — mint azt dr. Korchmárosné Buzogány Mariska írja egy megemlékezésében — megboldogult főtisztelendő püspökünk levelet kapott Londonból. E levél írója Sharpe Emilia kisasszony volt, aki az ő kedves szerénységével elmondja, hogy az a gondolata támadt, hogy üdvös volna, ha az angol unitáriusok által fenntartott leánynevelő intézetben, a londoni Channing House Schoolban állandóan egy-egy magyar unitárius leány is tanulhatna. Ez a leány az ő vendége volna, vagyis ellátásának költségeit ő vállalná. Így került ki már az 1902/3. tanévben Buzogány Mariska pesti felsőbb leányiskolai tanítónő, Fangh Erzsébet kolozsvári polg. leányiskolai tanítónő, Pünkösti Mária, Kovács Irén, Deák Lenke s végül az 1903/4. tanévben én.

A Sharpe kisasszony ajánlata az 1892. esztendőől kezdődőleg állandóan fennállott, de sajnos, nem minden esztendőben vették igénybe. Akkor a nőemancipáció még nem tartott ott, ahol most, a szülők nehezen engedték gyermekeiket ilyen hosszú utra, sokan nem is tudtak az egésztől, másoknak anyagi nehézségek állották útját, mert bizony uti költség és zsebpénz kiadások végül is tetemes összegre rúgnak. Mindezek nagyon elkedvetlenítették Sharpe kisasszonyt, aki már azon gondolkozott, hogy csak élete végéig tartja fenn a magyar unitárius leányoknak ezt a meghívását. Miss Matilda mély aggodalommal kísérte Miss Emilynek ezt a gondolkozását, mert ő is érezte, hogy a távolfekvő két országnak hitrokoni kapcsolata mekkora fontossággal bír, de ő maga alapítvány tevésére nem gondolhatott, mert már akkor egész vagyonát a Channing House fenntartási költségeire kötötte le. Nekem is sokszor előhozta aggodalmaít s kért, hogy legyek segítségére.

Az alkalom 1904. őszén kínálkozott erre. Már ekkor csendesen készülődtem hazafelé, mert október végén lejárt a szabadságom. Egy napon Miss Emily — kinek irántam való nagy szeretetét soha meghálálni nem tudtam — azt a váratlan kijelentést tette nekem, hogy bucsuzóul egy két hetes körutra visz el engem, hogy Anglia nevezetesebb gótikus székesegyházaival megismertessen. Persze túláradó örömmel vettem tudomásul ezt a közlést, mert Angliának remek karban tartott műemlékei már addig is sok gyönyörűséget szereztek nekem.

Első utunk Canterburybe vezetett. Harmadik osztályon utaztunk, mert a Sharpe-kisasszonyok ellenségei voltak minden luxusnak, de viszont minden így megtakarított fillért nem a saját kényelmükre, hanem jótékony célra fordítottak.

Két napot egy vidéki kis városkában töltöttünk az unitárius papéknál. Kicsiny, egyszerű paplakásnak emeleti vendégszobájában voltunk. Hűvös őszi nap lévén, a tűz már pattogott a kandallóban. Miss Emily karosszékben ült a tűzhely előtt s én egy kisebb széken a lábainál. Csendesken beszélgettünk; a hangulat nagyon meghitt, nagyon szeretetteljes volt s én félve-remegve s bizonyos restelkedéssel előhoztam a magyar stipendium ügyét. Azért mondom, hogy restelkedéssel, mert magunk számára kellett kérni s ez bizony nagyon nehezen ment nekem. De megígértem Miss Matildának s ezt az ígéretet meg kellett tartanom. Ekkor Miss Emily feltárta előttem egészen őszintén az álláspontját. Elmondta, hogy éveken keresztül senkit sem küldtek ki, amiből azt látja, hogy nem értékelik eléggé az ő ajánlatát. Én erre azt vettem ellen, hogy kevesen vagyunk, Anglia nagyon messze van tőlünk s néha anyagi nehézségek is merülnek fel, de a stipendium megbecsülhetetlen értéket képviselne számunkra. Erre Miss Emily azt válaszolta, hogy az ő intenciója épen az volna, hogy a vidéken működő szegényebb papok leányai részesüljenek elsősorban ebben a kedvezményben s ha a magyar unitáriusok igazán értékelnék az ajánlatát, akkor összeadnák azt a pénzt, ami az utiköltségre szükséges. Én magamban beláttam, hogy tökéletesen igaza van s épen azért biztosítottam őt arról, hogy a hiányokat utólag pótolni fogjuk. Ekkor hajlott kérésemre s megígérte, hogy a lehető legrövidebb időn belül leteszi az alapítványt. Ígéretét meg is tartotta, mert alighogy Londonba érkeztünk, rögtön érintkezésbe lépett ügyvédjével s a Channing House School előjáróságával s még indulásom előtt kézhez kaptam az alapítólevél tervezetét, melyet visszatértemkor én nyujtottam át boldogult főtitiztelendő püspökünknek s melyet három hónapon belül a szabályszerű alapítólevél követett.

Az alapítvány most már megvolt s áldásait azóta sok-sok unitárius leányunk élvezhette, de mi, magyar unitáriusok ezért a gyönyörű áldozatkészségért hálánkat még sohasem róttuk le. A nyáron Miss Lee és Miss Hargrove angol hitrokonaink látogatása alkalmából ismét szó esett az ösztöndíjról s annak alapítójáról. Ők elmondták, hogy a tavaszon Miss Emily születésének 100-ik évfordulóját nagy ünnepséggel akarják megülni s nagyon alkalmasnak találják a pillanatot, hogy a magyar unitáriusok ez alkalommal egy alapítványt létesítsenek a kiküldendő leány utiköltségeinek fedezésére. Ezt az ügyet megbeszélték a főtitiztelendő Püspök urral is, aki meg is ígérte nekik hathatós támogatását. 1904-ben, mikor az alapítványt hazahoztam, még mindig nem éreztük eléggé ennek az ajándéknak a fontosságát s nem voltak nőszövetségeink és leányegyleteink, akik felkarolják az ügyet. De most, elhagyatottságunk nagy, voltában,

százszerosan érezzük, hogy mit jelent számunkra e nagy nemzettel való kapcsolat s ne mutatkozzunk méltatlanoknak a belénk helyezett bizalomra. Ha minden Nőszövetség és Leányegylet felkarolná az ügyet, tavaszra már sikerülne egy akkora összeget előteremteni, melynek kamatai már részben fedeznék az utiköltséget s ha nem lankadunk, 2—3 év alatt egészen szép alapot lehetne összehozni. Ne riadjunk hát vissza a nehézségektől, hisz lelkes férfiaink, asszonyaink és leányainknak se szeri, se száma, ez a mi ügyünk, a mi leányaink ügye s ennek megvalósítása nemcsak az illendőség, hanem egyúttal nemzeti becsületünk kérdése.

Székelyudvarhely, 1930. január hó.

Bakócziné Killyéni Erzsébet.

Rádió.

Magasan fent az antennája,
Az áramnak körébe zárja
Igénytelen kis csont gombocska
És kigyul a négy csodalámpa.

Mint parancsra Páris és London
Rohan, száguld felém a dróton:
Dalol, zenél, de újra néma,
Ha az áram körét megbontom.

Összeteszem két bűnös kezem
És érzem már, hogy te vagy vélem.
Elmondom, halld, vétkeim sorát
És te rögtön szólítod nevem.

„Ismerlek jól, te szép királyfi,
Nem tudtál a trónodra várni,
Kellott sátán torz koronája,
Hogy tudj bálványt szörnyűt imádni.

Elfeledtél és én itt vagyok!
Káromoltál, nézd áldást adok!
Sárba dobtál s én megtisztítlak!
Könyved ered? Ládd, én kacagok!”

Látom arcán a fényes mosolyt,
Csak úgy beszélt Ő, nem szónokolt,
Szava mégis szívembe talált:
Megtérítő, nagy dikció volt.

Azóta szól a rádiója.
Hangszóró, vagy fülhallgatója
Nem kell nekem, csak Ő az örök
Beszédeknek szent hangadója.

Homoródujfalu, 1930.

Dobai István.

A sugólyukban.

— Egy sugó emlékirataiból. —

Ki ne tudná, hogy a tavaly Déván jártunk? Szindarabot adtunk elő. Adtam elő azt a darabot én is, részint, mint néző, részint, mint sugó. A sugólyukban néztem és suttogtam, a helyzethez illő komolysággal s hosszú szerepemben igyekeztem feltűnést kelteni. Nem sikerült. Direkt figyelemmel kísértem, mikor Mikó Imre beszámolt a választmányinak a darab előadásáról, érdemeimről egy szóval sem emlékezett meg. Hát, Istenkém, hálátlan a világ s miért is panaszkodnám, amikor a tiszteletes rendezőről is tökéletesen megfeledkeztek.

De ugyan mit hencegnék én azzal, hogy sugó voltam? Még valaki emlékezetbe hozná azt a nevezetes előadást, amikor a villany kialudt s Dávid Ferenc a sötétségben monologizált tovább és észre sem vette, hogy én — nem sugok. Sötét volt kérem alássan, Dávid uram, nem láttam a betűket.

De nem is arról van szó, hanem arról, hogy a ragyogó karrierem mind a sugással kezdődnek. Erről már gimnázista koromban biztosított egy tanárom; én sugtam s ő a teljes meggyőződés hangján jósolta meg, hogy akasztófára kerülök. Hát igen magas állás volna, ha állás volna s nem lógás. De a történelem példáit s idézhetném. Petőfi, Arany, Caragiale és bizonyára Shakespeare is sugókként kezdték pályafutásukat. Ezzel kapcsolatban átkutatom a nevezett írók életrajzát, hogy pontos adatokra támaszkodhassam. Volt-e Petőfi sugó? Se igent, se nemet nem kapok ebben a lexikonban. Hallgatás beleegyezés. Mit csinállok, ha biztos akarok lenni a dologban? Hát mit csinál az ember, amikor sehol nem kap feleletet valami hasonlóan fontos és életbevágó kérdésre? Ir a szerkesztőségnek. A jó Isten tudja, honnan szedik a tudományukat; az tény, hogy a szerkesztői üzenetek alapos tanulmányozása után megállapítottam, hogy nem csak Jupiter mindentudó, hanem a szerkesztők is. Nos, a kérdést felteszem a Magyar Nép szerkesztőségének s majd Gyallay Zsiga bujja helyettem az életrajzokat. Valami jó álnevet választok; pl. a bájdalu zenér mintájára: Sugai Sugár Zsuga, hogy ne is sejtse, ki helyett végez értékes irodalmi kutatásokat.

Hát, hogy is áll a dolog? Miről is van szó? Arról, hogy micsoda megdöbbenéssel vettem tudomásul, hogy a dévai színház egész rendes színház, sugólyukkal felszerelve. Ez nekem, a sugónak, szörnyen imponált, hogy egy ilyen fontos épület megépítésekor, amitán sok százezrekbe, vagy millió lejnél is többbe került, reám is gondoltak. Mégis kissé mélabusan ereszkedtem le a színpadról a homályos zugba, ahol olyan sötét volt, hogy nem is láttam az írást. Szerencsére, ekkorra már kívülről tudtam a darabot s csodálkoztam, hogy amire én egyedül képes volnék, t. i. a darab elmondására, azt a számos szereplő csak az én segédletemmel tudja véghez vinni. De ezt nem lehet megírni, mert tulságosan közismert az eset. Köz-

ismert a csudát, önhitt fickó, azt hiszed, mindenki veled törődött? Sze nem is láttak téged. Na jó, akkor meg az a baj, hogy nekem ugyan lehet érdekes, de mást nem érdekel. Mit is érdekelje az a fura eset, hogy a darab végén meggondolatlanul leeresztették a függönyt s hangos danolással mindenki eltávozott a szinpadról s dalos kedvüknek megadták az árát, mert senki sem mert tapsolni, amíg énekeltek s mire befejezték az éneket, nem volt aktuális a tapsolás. Nem is tapsolt senki. Kárörömmel mosolyogtam a szereplők gyászos esetén, mikor hirtelen belémdöbbsent: hogy jutok ki a sugólyukból? Mert a függöny nem takarta el a sugólyukat s ha én kidugtam volna fejemet, sikerült volna feltűnést keltenem. Előre elképzeltem, mint fognak reám mutogatni az emberek: ni, a sugó! S mint fognak tapsolni, miközben én legtávolabbi ősapáinkat meghazudtoló ügyességgel használandom fel mind a négy kezemet, hogy elhagyjam biztos rejtegem. A bátorság azonban soha sem volt éretnem és így maradtam.

Mennyi ideig kell itt maradnom? Holnap este indulunk haza; ha addig nem tudok megmenekülni, akkor... mi lesz? A koplalást soha sem próbáltam s most minden átmenet nélkül három napig, egy hétig, egy hónapig, egy esztendeig kell koplalnom! Rettenetes! De nem, egy esztendeig semmi esetre sem, mert... addig... megha... lok... Elszorult a szívem.

Hah, menekülni! Körülnéztem. Elöttem feneketlen ür tátongott. A szinpad pincéje. A sülyesztő pince. Lehetetlen, hogy ne legyen kijárás. De be lesznek zárva a kijáratok. Hát aztán? Olvastam valahol, hogy a kétségbeesés erőt ad, majd nekitámaszkodm az ajtónak s egy rántással kinyomom s elsuhanok a feneketlen éjszakába, elbujdosom egy betörés vagy inkább kitörés sulyával a lelkelem s ha csendőrt látok, lövök. Nem, odamegyek és mondom: Komiszáros uram, tegyen bilincset a kezemre, én vagyok az a híres kitörő, aki felfeszítettem a dévai pince ajtaját. Hah, siralmas sors, Dávid Ferenchez méltó! Na, én itt elpusztulok.

Lássunk csak gyufa után. Itt nincs, itt nincs, itt sincs, itt sincs. Itt már hiába is keresem, ide nem is férne be egy skatulya. De ni, itt egy árva szál gyufa van. Azt hogy lehetne meggyújtani? Leleményes eszem rögtön tudott megoldást. Elővettem a bicskomat s vasfokával vágányt dörzsöltem, dörzsöltem, amíg csak attól való féltében, hogy meggyul a bicskom, félbe nem hagytam. Azon a vágányon végig huztam a gyufát s hát az lángra lobbant! Gyerünk. Gerendák, gerendák, gerendák. Siettem közöttük előre, előre, amíg tartott a gyufa. De az egyszer csak elaludt. Kilobbant, vége. Próbáltam tovább haladni a sötétben, nem lehetett. Mi ez! Mindenütt gerendák. De azt emberi száj el nem mondhatja, mennyi gerenda volt abban a pincében. Felettem dörömbölt a karmesteri talp, zugott az ének s én szordínós nyöszörgést vegyítettem a vargyasi melódiákba. Ki tudja, hallották-e? Hanem elszántam magam, hogy mivel úgy sem juthatok elébb, visszatérek a sugólyukba s elé fogok mászni a

közönség öröme, hadd tapsoljanak, én már semmit sem bánok, de már éhes vagyok, mi lesz még holnap? De milyen gonoszak az emberek, hogy senki, senki sem gondolt reám. S most se gondol, ez már bizonyos. Vissza a sugólyukba! De hogyan?

Körülbelül a pince közepén lehettem. Sehogy sem tudtam megérteni, hogy jutottam oda: visszafelé is gerendák állották el utamat, számosak, sokak, karcsuak, hitvány gerendák! Óvatosan tettem elé lábamat s öt percenként egy méteres sebességgel haladtam előre. S még ne üdvözlje az ember örömmel a Zeppelint! Egyszer csak teszem le a lábam s hát nem ér földet. Dugom mélyebben, nem ér. Még mélyebben, nem ér. Mi van itt, uram Isten? Ha a gerendák fái egy parknak, ez itt halastó. Viz van benne vagy omló könnyeim vájták talán? De végtelen széles, Zebedeusra, annak sehol a végét nem látom. NB.: Az orromig sem láttam, olyan sötét volt. Megálltam a parton és elmondtam az utolsó Miatyánkot s egy lendülettel előre vettem magamat. Kezem egy gerendába akadt. Ott lógtam ég és föld között, mint élő hid a rejtelmes tó felett. Lábam még itt, de kezem már ott. Magam sem tudnám megmondani, hogyan jutottam előbbre, de gilisztáéhoz hasonlatos ügyességgel mégis csak tuljutottam a veszedelmen. Tiszta por volt a kabátom; megmondom a szinigazgatónak, hogy itt a szobaleány nem törül rendesen port, el kell csapni. Most már én nem mehetek bálba. Hová? A bálba? Te örült, csak kijuss valahogy egy puha ágyba, ahol alhatol! De itt ragadsz és egérhuson tengődöl, amíg ki nem pusztul minden egér s azután te is elandalogsz az árnyék világból.

Nem részletezem. Mire a sugólyukba visszakerültem, a vargasiak előtt is lehúzták a függönyt. Kétségbeesetten ficáncoltam, cicegtem, míg végre magam elé sikerült picegni a felügyelőt. „Tartson nekem függöny-fedezéket, hogy meglóghassak. Maguk is jobban törődhetnek az emberrel“. „De kérem, én ki nyitattam az orkheszter ajtaját...“ Mi közöm nekem az orkheszterhez? „A háta megettí ajtó az orkheszterbe vezet...“

Azt az ajtót én meg se láttam.

Székely László.

.....

Mi történt Kolozsvárt? Éneket hallottunk az unitárius leányiskolában vasárnap délután. Benéztünk s ott találtunk tíz székely leányt, egy székely asszonyt és két kis gyermeket. Ott ültek az iskolapadokban. Egyik-másik kézímunkázott, de mindenik énekelte az unitárius énekeket. Gyallay Pap Domokosné volt az énekvezér. Ott ült a harmonium mellett és együtt énekelt velük. Végül együtt imádkoztunk a főpásztorral, aki biztatta a leányokat, hogy ismerőseiket hívják el jövő vasárnap délután. Kedves jelenet volt!

Téli hangulatkép.

Állok az ablaknál. Bent meleg van. Vigan dudol a tűz. Kint hideg van. Tél van. Vékony hóréteg borítja a földet. Az ég tiszta. A nap most küldi szét első meleg sugarait. Reggel van. A fák zuzmarások az erős hidegtől. Előttem ötven lépésre az ősrégi templom áll komoran. A hóréteg alól elszáradt növényyszárak merednek az ég felé. Tele érett maggal, éhező madarak isteni táplálékával Csend és nyugalom mindenütt, a lelkemben is. Egyszerre gyors rebbenés hallszik. Az ég madarai nagy csoportosan, vig csevegéssel szállnak rá a hórétegből kiemelkedő száraz növényyszárakra. Gyorsan kapkodják a magot. Örülnek a terített asztalnak, melyet az élet legfőbb Ura terített meg nekik a téli zord idő középpontjában. Szorosan egymás mellett kapkodják a magot, állandóan figyelve az ellenségre is. Nem veszekednek, sőt játékosan egymást átugrálják.

Vajjon mi is ilyen egyetértő, gondtalan örömmel tudunk örülni az élet javainak, Isten terített asztalának? Vajjon mi nem veszekedünk-e állásért, falatért, hátrahagyván szívünkben a szurásokat, a töviseket, amelyek megmérgezik egyházi, társadalmi életünket, mert a gyűlölségnek pusztító hullámai gyűrűznek nyomában. Vajjon meg tudunk-e osztozni mi az élet javain úgy, ahogy jut?! Nem, mi mindnyájan azt akarjuk, hogy nekem több jusson, mint a másíknak. A másik elégedjük meg a morzsával. Elv: leszoritani másokat az érvényesülés utjáról, sőt a mindennapi kenyérhez sem engedni hozzá, magunkat pedig hozzánk hasonló szolgálhad által magasra tolatni. De hiába, a remény és a jövőbe vetett hitünk vigasztal, hogy az örökkön élő erkölcsi igazságot ugysem lehet megölni. E hit mondata Jézussal: „Elsőkből lesznek az utolsók és utolsókból az elsők“. A fönnebb említett elv és eljárás a tülekedés elve, vagy amint Darwin mondja: a létért való harc — legdurvább formájában. Így lett e kor társadalmából az önzés társadalma. De az égi madarak példája magasabb szellemiség, magasabb erkölcsi ideálok felé mutat, az önzetlenebb társadalom felé, amikor az egyén arra fog törekedni Istentől adott összes erejével és tehetségével, hogy magának és családjának kenyeret, tehetségének érvényesülést szerezzen a részére nyitva hagyott utakon, a mindenkori társadalmi törvények és illem keretein belül, de ugyanakkor nem nyul a más kenyere felé, hanem segíti a küzdőket, a fölfelé törekvőket, gondol és él embertársainak is. Így fog közeledni Istenországa lassan-lassan. Hiszen Isten minden élőknek adta e földet: az ég madarainak és a föld fiainak egyformán. Ekkor majd vig, kedves csicsergéssel fogja hívni az az ember, aki már egyszer megtalálta a tápláló eledelt, azt az embert, aki még kétségbeesve keresi, hogy megosztozzanak és együtt örüljenek Isten terített asztalának.

(Nyárádszentlászló.)

Benezédi Fer.nc.

.....
**Alapítói díj 1000 leu, minek ellenében
 az Unitárius Közlöny ingyen jár!**

Hozzászólás.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Az Unitárius Közlöny idei, február havi füzetében *Geréb* Zsigmond fiattalvi unitárius lelkész ur azon gondolatának adott kifejezést, hogy a dévai várban levő Dávid Ferenc-cella és márványemlék környezetlen környezetének gondozottabbá tétele kívánatos volna. E célra az adott kötörmelékes, avaros talajban életlehetőséget találó kuszónövények és virágok megtelepítését ajánlja.

Gyöngéd, kegyeletes és figyelmes, Dávid Ferenc emlékéhez méltó gondolat ez, melynek semmiképpen sem szabad visszhang nélkül maradnia s melynek nemcsak minden unitáriusnak, de minden magyar embernek lelkét rezonanciába kell hoznia: mert az a hely, ahol Dávid Ferenc szenvedett és meghalt — történelmi hely. Ennek nemcsak monumentálisnak, emlékeztetőnek, de egyben meghittnek és hangulatosnak is kell lennie.

S erre misem alkalmasabb, mint hogy a merev, halott kőcella és emlék mellé elevenen élő életet is vigyünk, — eleven virág- és növényi életet.

Az antik görögök megszentelt helyei (Dodonában, az Athénének, Poseidonnak szentelt helyek) növényzet között, ligetekben voltak, vegetabiliák között, melyek megadták a keretet és inspirációt a vallásos, kegyeletes meditációkhoz. És az antik görögök történelem-tisztelő művésznép voltak!

Ismervén a száraz, szikkadt talajt, örökzöldet, természetes igénytelen vadszegfüvet (*Dianthus Carthusianorum*), *Epilobiumot*, *Gnaphalium dioicumot* ajánlok. Ezekhez azonban *mindenesetre*, itt-ott szabálytalanul elszórtan, egy-egy erdei és feketefenyőfácscsa (*Pinus sylvestris* és *Pinus austriaca*) telepítendő, továbbá egy-egy közönséges nyírfa, mely utóbbi igen gyorsan nő és fehér kérgével a zöld között igen dekoratív és helyénvaló.

A költségekhez 100 leuval, melyet idemellékelek, hozzájárulok azon kéréssel, hogy azt elfogadni méltóztassék.

Fogadja igen tisztelt Szerkesztő ur kiváló tiszteletem kifejezését, mellyel vagyok

Bánffyhunyadon, 1930. évi február 4-én

kész szolgálja: *Wenczel Miksa*, ny. erdőtanácsos.

*

Fenti célra eddig a következő adományok folytak be: *Geréb* Zsigmond 50, *Wenczel Miksa* 100, *Varga Sándorné* 50, ifj. *Módi Mihály* 30 leu.

*

Felhívjuk olvasóink figyelmét arra az igen fontos és időszerű indítványra, melyet *Bakócziné Killyéni Erzsébet* vetett fel a jelen számban megjelent „*Leányaink angol ösztöndíjáról*” című írásában. A „*Hozzászólás*” rovatot megnyitjuk ennek a kérdésnek a megbeszélésére.

Jöjjetek, imádkozzunk.

Vannak, akik filozófiai argumentumokkal akarják rávenni az emberiséget arra, hogy imádkozzék. Erre pedig egyáltalában nincs semmi szükség. Az imádkozás oly természetes szükséglete az embernek, akárcsak az evés, ivás és lélegzés. Persze, lelki életet is élő emberről beszélünk, nem azokról, akik csak a testüknek élnek s ezért az állatoknál nem különbek, legfeljebb szerencsétlenebbek, mint azok. Mindenki tapasztalhatta már, hogy nagy szükségünkben, fájdalunkban, megpróbáltatásaink között egyszerre csak vágyat érzünk Istenhez fordulni. Talán segítségét kérjük, de az is lehet, hogy csak a Vele való lelki beszélgetésre vágyunk s ez maga a legjobb segítség. Fosdick, a híres amerikai modernista lelkész, kitűnő könyvecskéjében: „Az imádkozás értelme“ (mely magyarra is le van fordítva), egész sereg példát hoz fel arra, hogy amióta ember az ember, szükségében mindig Istenhez fordult. Tovább aztán elmagyarázza, hogy a rendkívüli alkalmak orvossága hogyan válik rendes, mindennapi életű táplálékunkká. Részben azért, mert ha már egyszer megpróbáltuk, vágyunk az imádkozásra. Részben pedig azért, mert önmagunk előtt is szégyelnők csak akkor fordulni Istenhez, amikor kérni valónk van Tőle. Lassanként megtanuljuk, hogy van valami egyéb is ezen a világon, mint a végtelen csillagpályák és megmászhatatlan törvények, amelyeket pedig egyedüli tényezőkné ismertünk eddig. Rájövünk, hogy nemcsak a logika lehet életünk egyetlen irányítúje, hanem az a belső megérzés is, amely néha, egyelőre csak különleges alkalmakkor, de később egyre többször is hevesebben, Istenről beszél. Sabatier, francia teológus mondotta volt egyszer: „A vallás története nem egyéb, mint az imádkozás története“. Amióta vallásosan öntudatosá vált az ember, azóta az imádság ép olyan lelki szükségletté vált, mint maga a gondolkozás. Lehet, hogy vannak emberek, akik a józan ész szavára nem tartják érdemesnek imádkozni, ám ezek is ott hordozzák lelkük mélyén a vágyat, amely egyszer csak kitör és térdre kényszeríti őket Isten előtt. Az imádság vágya bennünk lakik s ha ideig-óráig el is tudjuk fojtani ezt a vágyat, bizonyos, hogy végül is diadalmaskodik az rajtunk. A veszély azonban mindig fennáll, hogyha sokáig fojtottuk vissza a vágyat, akkor végül is nem talál az kielégülést. Lehet, hogy kinos igyekezettel próbálunk majd imádkozni, de hiába mormoljuk az imádság szavait, nem érezzük utána azt a szent megkönnyebbülést, amely a meghallgatott imának az eredménye szokott lenni. Ám ne csüggedjünk ilyenkor sem. Ha nehezen is, de előbb-utóbb megtalálja lelkünk azt a füvel, bozóttal benőtt utat, amelytől elszokhattunk, amelynek fordulóit, kanyarodásait el is felejthettük, de amelynek a végében Isten vár reánk a meghallgatott imádság beteljesülésében. Egy török közmondás szerint háromféle imádság van. Egyik az, amelyik csak szavakat mormol; a második, mikor a gondolkozó ész ráirányította figyelmét Istenre s bár tudja, hogy ott van, ahova

néz, még sem látja; a harmadik pedig az a lelki állapot, amikor az imádság megtalálta Istenétől alig-alig tud elszakadni. Azt hiszem ez a háromféle imádság nem is három különböző típus, hanem inkább minden lélek próbája, lépcsőfoka. Egyikről a másikra hágunk s a végén boldogan vesszük észre, hogy ez a létra, mint Jákob álmában, most is az égig ér.

„Ó Uram, kinek kezében élet és halál titkai rejlenek, kinek hatalmából vagyok s kinek szerelme el nem enged, nézz reám kegyesen s öntsd ki rajtam szálnamad poharát! Bocsásd meg, hogy mind mostanig elmulasztottam megfelelni azoknak a céloknak, melyek elvégzésére küldtél el engem. A napok és évek úgy tűntek el mellőlem, hogy bár az arcom ráncos, a szemem fakult, lelkemben még sem mondhatom: elvégeztem, amit rám bízott az én Uram! O, adj erőt, Atyám, hogy szentelhessem az én megmaradt élet-részemet családom boldogítására, gyermekeim felnevelésére, embertársaim szeretésére s hogy hordhassak gyöngülő vállamon még legalább egy néhány téglát a Te országodnak építésére itt a földön! A Te lelked gazdagsága világosítsa meg az én lelkem szegénységét! A Te legjobbfiadnak, a názáreti Jézusnak nevében kérlek, hallgasd meg imádságomat. Amen.

„Mindenható Isten, aki szentlelked erejével megtanítottál minket magasabbra is nézni, mint amennyit ez a mi fáradt két szemünk bezár, taníts meg most már látni vágyó valónkkal felfedezni a vigasztalást. Keresünk Téged, im, Te, ki szíveinkbe látsz, Te tudod legjobban, hogy vágyódunk utánad, mint gyöngye virág, mely elalélt a hófúvásban. A lelkünk dagadó vitorlával utrakész hajó, oldozd fel horgonyait, irányítsd kormánykerekét, hogy szállhasson ki a minden titkok szent vizeire s érkezzék meg arra a boldog szigetre, ahol Te vársz, ahol Te megnyugosztalsz, felfrissitesz és ujjíateremtesz minden megfáradt lelket. A Te atyai szerelmed lángja világoljon a mi földi éjszakánkban. Amen.“

Sz. I. S.

.....

Az alsójárai unitárius egyház 1930 február 2-án színelőadással egybekötött táncmulatságot rendezett, mely alkalomra előadta az ifjuság „A falu rossza“ c. 3 felv. népszínművet, az orgonalap javára igen szép erkölcsi és anyagi sikerrel. A siker érdekében Váradi Domokos gondnok, fáradságot nem ismerve járt elől. A színdarab betanítását és rendezését Simon István látta el igazi odaadással, amiért a közönség is hálás volt, mert utolsó felvonás után, áthatva a színdarab jó előadásától lelkesen hívta függöny elé a rendezőt. A szereplők valamennyien jók voltak, különösen jó volt Simon István Feledi Gáspárja, Váradi Bertus Feledi Boriskája, Ferenczi Szendi Bárti Tercsije, Vörös Elemérné Finom Rózsija és Ferenczi Mózes Göndör Sándora. — Az előadást reggelig tartó tánc követte.

NŐK VILÁGA.

Jelentés

a vidéki D. F. egyesületi nőszövetségek évi működéséről.

(Folytatás.)

8. A **székelymuzsnai** unitárius Nőszövetsége rendezett 5 vallásos estélyt. Imát, bibliamagyarázatot mindig Péter Sándor lelkész tartott. Felolvastak: Mezei Vilma, Hurubás János és Péter S. Szavaltak a növendékek. Karácsonyfa-ünnepély volt. 5—600 lei eredmény folyt be. Ezen alap 341 lei. Tanszereket, almát, diót, süteményt osztottak ki. A közlőnyben megjelent alkalmi verset szavalták. Márc. 17-én műsoros előadást teaestéllyel kapcsolatban tartottak. Volt sorsolás és árverés. A több száz leit érő tárgyakat a nők adományozták. Tiszta jövedelem 2432 lei. Alapvagyon 14 575 lei, amit kántori lakás építésére fognak szaporítani. Rovatalból 480 lei értékű lámpát vettek, adományból 150 lei értékű jegyzőkönyvet. 18 össze-jövetel volt, felolvasások, megbeszélések voltak: tisztaság, gyermekgondozás, táplálkozás, stb.-ről Elnök Péter Sándorné, sz. Bitai Mari.

9. **H.-Jánosfalván** a Nőszövetség 86 taggal dolgozik. Minden vasárnap este tartottak összejövetelet. Rendeztek 2 nyilvános D. F. estélyt, karácsonyfa-ünnepélyt, 2 szegény gyermeket ruhával láttak el, az összes iskolás gyermekeket tanszerekkel. Tartottak nyilvános, záró díszgyűlést sorsolással. Több szövetségi tag ajándékozott kisorsolási tárgyat, melyből a bevétel jelentékeny összeg volt. Elhatározták, hogy minden hónapban minden tag 2 drb. tojást ajándékozzon a Szövetség javára, mit az aztán értékesít. Egy tagra nézve aránylag csekély áldozat, de a sok kicsi sokra megy és állandó jövedelmi forrást jelent. Örvendetes volna, ha példájukat sokan követnék. Elnök Sigmund Józsefné.

Háromszéki kör.

1. **Kökösön** az unitárius Nőegylet 15 összejövetelet tartott. A műsort mindig egyházi énekkel kezdte és végezte. Szavalat, felolvasás és monologból állott a többi pont. A rendes tagok száma 40, múltévi maradvány 1380 leu volt, mely összeg ez évben tagsági díjakból és az unitárius bál alkalmával rendezett buffetből 6000 leura szaporodott. A Nőegylet egyhangu határozattal a most épített és a régi tanterembe egy-egy új kályhát állított 4500 leu értékben. Elnök: Benedek Gáborné.

2. **A brassói** unitárius Nőszövetsége ősztől tavaszig, minden hónapban gyűlést tartott. Novembertől márciusig tartott 6 vallásos estélyt, ezekből egyet br. Orbán Balázs emlékének szentelt. Kovács Lajos lelkész minden alkalommal vallásos irányú előadást tartott

„Az unitárius hitfejlődés“ címen. Előadók voltak még: Ha:mági Gábor „A mai erkölcsi élet romlottságának okai“ címen; Nemes Nagy Elemér: „A csángólegény“ (elbeszélés); József Domokos: elbeszélés. Kovács Lajos: „Báró Orbán Balázs“. Dr. Kerekes Istvánné: „A nők és az egyházi élet“. Tartottak karácsonyfa-ünnepélyt Preiszner Péterné rendezésében. 70 szegény iskolás és más gyermek mintegy 45.000 lei értékben ruha- és cipősegélyezésben részesült. Minden gyermek kapott édességet, kalácsot, diót, stb. Februárban egy anyagilag és erkölcsileg szépen sikerült, színielőadással kapcsolatos táncmulatságot rendezett 33.000 leu tiszta jövedelemmel, melyből 30.000 leu az egyházközségnek jutott fennálló adóssága törlesztésére.

Juniusban a reformátusokkal együtt majálist rendezett, melynek tiszta jövedelméből 23.000 leu jutott a Szövetségnek. Ebből is 20.000 leut az előbbi célra fordított

Szegény tanulókat tandíj- és taneszközsegélyben részesített, szegényeket és betegeket pénzzel, fával és ruhával segélyezett közel 5000 leu értékben. Az elnökség résztvett a székely leányok s általában a nők védelme országos mozgalmában a többi nőegyetekkel karöltve. A nők választói névjegyzékbe való felvétele érdekében közbenjárt s minden lehetőt megtett. A csikszentalmásiakat segélyezte 500 leuval. Elnök: Preiszner Péterné.

(Folyt. köv.)

A kolozsvári D. F. E. Nőkszövetsége folyó évi február elején tartotta második kötökéjét. Unitárius nőink fokozott kedvvel és örömmel látogatják e kedves összejöveteleket, melyek különösen is jó alkalmak az összetartás ápolására. A háziasszonyok ismét kedves műsorral lepték meg a hallgatóságot. Szerepeltek: 1. Szántó Rózsika hegedűszólóval, László Edit zongorakiséréte mellett. 2. Lőrinczy Sárika énekszólója, Ütő Mária zenetanárnő zongorakisérétevel. 3. Gálfi Lőrinc teol. akad. tanár felolvasása. Műsor után az illatosan párolgó tea mellett vidáman csevegve és kézimunkálva fogyasztották a háziasszonyok kitűnő teaszüteményeit s a következő kötőke kellemes reményében oszlottak szét a megjelentek. A Nőszövetség a március 13-án rendezendő kötökén a tagoknak még nagyobb számban való megjelenését kéri.

A homoródjánosfalvi Nőegylet egyetértő, buzgó munkája újabb eredményt mutat fel. A Nőegylet tagjai által havonta önként ajándékozott tojások árából már akkora bevétel volt, hogy ezen összegből mintegy 5000 (ötezer) leu értékben egy temetési gyászfelszerelést szerezhetett be a Nőegylet, hogy a várostól távol eső községben is a temetés megfelelő gyászkeretben történhessék.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A kolozsvári unitárius főgimnázium igazgatósága ezuton is értesíti az érdekelteket, hogy az 1928—29. isk. évben IV. osztályt végzett, de felvételi vizsgát az V. o.-ba nem tett vagy azon elbukott tanulók 1930 május 26—29. között tehetik le ezt a felvételi vizsgát. Beiratkozási kérvények erre a vizsgálatra 1930 május 15-ig nyújtandók be az igazgatósághoz (11 leu bélyeggel ellátva).

A fogarasi unitárius egyházközség január hó 26-án tartotta meg Kádár Lajos lelkész ünnepélyes beiktatását. D. e. 11 órakerkezdődött az ünnepi istentisztelet, melyet Kiss Károly vargyasi kántortanító gyönyörű éneke vezetett be. Azután Bedő Ferenc egyházköri felügyelőgondnok felolvasta a püspöki kinevezést. Majd Kádár Lajos lelkész megható beköszöntőjét mondta el. Kelemen István felsőrákosi lelkész ünnepélyesen beiktatta az új lelkészt állásába. Az istentiszteletet Kiss Károly éneke zárta be. A templom zsufolásig megtelt, minden egyház képviseltette magát. Az ünnepély igen meghatóan folyt le, mindenki mélyen megilletődve hagyta el a templomot. Istentisztelet után a parochián a fogarasi egyházak képviselői üdvözölték az új lelkészt, szép beszédek kíséretében. Utána bankett volt a Merkur-szálló éttermében. Az ünnepélyen és banketten a helybelieken kívül résztvettek: Id. Kádár Lajos és családja, Bardóc Béla és neje, Kelemen István felsőrákosi lelkész, Kiss Károly vargyasi kántortanító, Bodor Ferenc és neje s még többen. B. J.

Ki volt a legnagyobb unitárius? Ha ezt a kérdést erdélyi embertől kérdezik: *Dávid Ferenc*, ha amerikaitól: *Channing Ellery Vilmos*, ha angoltól: *Martineau Jakab*. Mindenik nemzet becsüli a maga örökségét, büszkén emlegeti nevét, de tisztelettel hajol meg a másik nemzeté előtt. A múlt évben Amerika, Anglia unitáriusai velünk ünnepelték Dávid Ferencet. Erdélyiek, emlékezzünk az amerikai Channing (Csenning)-re, kinél nagyobb apostola nem volt a múlt évszázban unitárius hitünknek. Tanuljunk tőle tiszta hitet, ember-szeretetet és önbizalmat. Magyar műveit lapozgassátok s finomabb lesz érzéketek, erősebb hitetek.

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán-alap. Néhai nemeslelkű és áldozatokra kész főgondnokunk elhunytakor koszoru megváltás címen egyházunk több tagja részéről 9100 leu gyűlt össze, melyet azonnal — az adományozások rendjén — takarékpénztárba helyeztem. Az így begyűlt összeg ma a kamatokkal 15'310 leu, melyet az E. K. Tanácshoz bejelentettem, kérve, hogy a jövedelem $\frac{1}{5}$ -e állandóan tőkésítették, $\frac{4}{5}$ -e fordították nevelési célokra. Miután többen vannak még, akik e nemes célu alapítványra adakozni óhajtának, tisztelettel felkérem néhai főgondnokunk tisztelőit, barátait, hogy adományukat hozzám küldeni méltóztassanak. Minden adományt e lapban nyilvánosan nyugtázunk. Hadházy Sándor, pénztárnok.

Jánosfalvi egyházközségünk aranykönyvi adataiból a jó példa és nemes irányzat követése céljából hálás elismeréssel közöljük az

alábbiakat: 1. Az egyházközség tagjai 1929. év folyamán cséplési százalékban csaknem 10.000 leu összeget szolgáltatottak be a pénztárba ősi templomuk megerősítése céljára s ugyanezzel kapcsolatosan több, mint 5000 leu értékű közmunkát végeztek. A cséplési 1⁰/₀-ot 1930-ra is egyházközség céljaira megajánlották. 2. Özv. Mezei Hektorné elhunyt férje emlékére tett 1000 leus alapítvánnyal gyűjtötte fel a szeretet és kegyeletes emlékezés örök mécsesét. Ez alapítvány kamataiból évenként könyvjutalomban részesülnek a vallásos összejöveteleken gyakori és szép szavakat által magukat arra érdemcsített ifjak. 3. László Domokos és neje Forró Zsuzsa az isteni gondviselés hazavezérő kegyelméért mintegy hála képen 1000 leus alapítványt tettek a vallástamból legjobb tanulók könyvjutalommal leendő megajándékozására. Ugyancsak László Domokos afia tengerentul is gondolt kicsiny egyházközségére s ott az orgona-alap javára 15 dollárt gyűjtött. — Összetartó szeretet, buzgó munka és áldozatos cselekedetek építik a jobb jövőt. S. S.

Kinek küldjük az Unitárius Közlönyt? Mindenik olvasónk küldhet be egy nevet, de többet is, csak arra kérjük, hogy gyűlekezeteinken kívül, elszórtan lakó hívünk legyen. Juttatunk ingyen lapot száznak is, aki nem tudná megfizetni a 60 leut. Ajánljon ilyen nevet pontos címmel.

Sz.: 203/1930.

U. P.

Unitárius Püspök.

Pályázat lelkészi állásra.

A mészköi unitárius lelkészi állás lemondás következtében megüresedvén, ezennel pályázatot hirdetek.

A lelkészi állás javadalma:

1. Készpénzfizetés képmegváltás címen	225 leu.
2. 5 hosszú öl tűzifa, melyet az egyházközség vágat le és szállít be	5000 „
3. Veteményes kert és földek jövedelme	<u>17.000 „</u>

Összesen: 22.225 leu.

4. Lakás: három szoba, téli és nyári konyha, kamra, pince és gazdasági épületek.

5. Államsegély.

A fekvőségek adóját az egyházközség fizeti. A pályázatokat az egyházi törvény 13. §-a alapján, pályázók kellően fölszerelve Lőrinczy Dénes aranyostordaköri espereshez. Tordára kötelesek benyújtani március hó 10-ig.

Kolozsvárt, 1930 február 21.

Dr. Boros György,
püspök.

Egyleti élet és munkásság.

Ki lesz az első. Lapunk egyik régi olvasója figyelmeztetett, hogy régen a Közlöny szerkesztője versenyt rendezett az olvasók között. Alapító tagokra volt szükség s a régi aranyvilágban a 100 korona volt a legnagyobb tétel. Erre megindult a verseny és egyik hónapban pályáztak az 50-ik helyre, azután a 100-ik helyre s így tovább. A vége az volt, hogy az alapítók száma fölszaporodott több százra. Most nem 100-at, 1000-et kérünk. A pénz értéke ilyen. A régi alapítóktól csak a kiegészítő összeget várjuk. Idézzük a népies mondást: „Várt leány várat nyer“.

Bizonyos, hogy az egyházi életnek az egyleti élet épp olyan szerencsés kiegészítője, mint a lakóháznak az előtte levő virágos kert. Innen oda új levegő, kellemes illat, mindig jóhatású szépség, változatosság terjed. Ezt már átlátta mindegyik nagy és kis unitárius gyülekezet, de arra kevesen gondoltak, hogy a virágos kertet: *a Dávid Ferenc Egylet házatját* öntözgetni kell. A *választmány* erre gondolva föl fogja keresni az összes egyleti tagozatokat, hogy fizessenek be a pénztárunkba egy vagy több részletben 1000 leut. Ha ezt megteszik, gazdagon ellátjuk hasznos olvasmányokkal.

A komjátsszegi D. F. I. E. 1930 február 2-án műsoros táncestetélyt rendezett. Az Egylet tagjai előadták Csepreghy: „Sárga csikó“-ját. Szavalt Major Zsuzsika urleány. Az est úgy anyagilag, mint erkölcsileg jól sikerült. A betanítást Major Sándor helybeli lelkész, egyleti elnök végezte, kit mindezeké: a legnagyobb elismerés és dicséret illet.

Jelenvolt.

Ki a jó unitárius? Az, aki mindig építeni, javítani, haladni, rendet csinálni, békitni, szeretni és gyűlölséget szüntetni akar. Az, aki szereti a templomot, tiszteli a papot, becsüli a tanítót és mindig szeretne valami jót tenni embertársaiért, egyházáért. Az, aki jó magyar, hűséges hazafi, tiszta életű polgár. A jó unitárius szereti és megbecsüli hitrokonát s boldog, ha találkozik vele.

.....

Szórványaink.

Temesvár. A Temesvárt élő unitáriusok körében dr. Boros György püspök ur kezdeményezésére mozgalom indult meg, hogy az itteni hívőket megszervezzék és ezáltal Temesvárt újból unitárius fiókhitközséget létesíthessenek. A háboru előtt a temesvári unitáriusok a budapesti unitárius hitközség fiókegyházát képezték és évente többször ellátogatott ide József Miklós budapesti unitárius lelkész, aki az unitáriusoknak a református templomban tartott istentiszteletet. A háboru kitörése óta a temesvári unitáriusok lelképásztor nélkül élnek. A hitélet megszervezésére Nagy Elemér magántisztviselő, Kelemen Gábor ny. vasúti felügyelő és Péter Jolán hivatalnoknő elkezdtek az itt élő unitáriusok összeírását. Eddig 12 férfit és 16 nőt

irtak össze, azonban valószínű, hogy sokkal nagyobb a temesvári unitáriusok száma és azért a szervezők felkértek őket, hogy jelentkezzenek Kelemen Gábor Dózsa-utca 38. szám, vagy Nagy Elemér Bégajobbsor 31/a., vagy Péter Jolán Hatyu-utca 33. szám alatt levő lakásán. Egyben kérik különösen lelkész fiait, hogy amennyiben tudomással bírnak Temesvárra költözőit hiveik címeiről, értesítésüket küldjék el Nagy Elemér magántisztviselő fia címére: IV., Str. Bra-tianu No. 8, Timișoara. Fogjunk össze mindannyian s akkor Isten áldása és segédelme sem marad el!

Irodalom.

40 esztendő emlékére 40 leut! Az *Unitárius Közlöny* a folyó 1930-ban betölti negyven esztendő pályafutását. Ilyen olcsó egyházi lapot senki sem adott olvasói kezébe. Változatos, kellemes, jó hírhozó, buzdító, hitelesítő volt mindig mindenkinek, minden hónapban szerzett egy-egy kellemes órát. A negyven év örömesztendején az olvasóktól vár néhány jó szót s néhány fillért. 2000 rendes olvasónk van. Kétezer példányban megy szét kis lapunk. Ha mindenki *40 leut* küld a 40 év emlékére, *szep kis tőkéje gyűlne az Unitárius Közlönynek. Mindenkitől 40 leu emlék adományt várunk. Erre számítunk.* Minden emlékadományt külön fogunk nyugtázni.

Ha több a tőke, jobb a lap! Minden egyes leut lapunk nagyobbítására és szépítésére fogunk felhasználni!

Adományok Gálfi Lőrinc pénztárnok címére, Cluj, Unitárius Kollégium küldendők.

A Dávid Ferenc Egylet elnöksége.

Kévekötés. Ifjúsági folyóirat. Megjelenik havonként. Főszerkesztő: Balázs Ferenc. Felelős szerkesztő: Máthé Sándor. Szerkesztő: Lőrinczi László. Székelykeresztur.

Hosszu próbálkozás után, végre megjelent a D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezetének kiadásában egy ifjúsági lap. Legelőször az 1928-ban, Székelykereszturon rendezett ifjúsági konferencia mondta ki egy ifjúsági lap megjelentetésének szükségét s az *Unitárius Közlöny* mellékletként meg is jelent abból egy kísérleti szám. Akkor azonban még nem volt megfelelő tőkénk s mert a vidéki tagozatok nem járultak hozzá a kiadás költségeihez, kénytelenek voltunk e lap további megjelentetésétől elállani. E melléklet kiadásának költségét a Dávid Ferenc Egylet előlegezte s ezzel az előlegezett összeggel még mindig adósok vagyunk. Másodszor a Balázs Ferenc kezdeményezésére megindult vetítettképes előadások jövedelméből, mint az *Unitárius Egyház* melléklete jelent meg ez az ifjúsági lap, míg e számmal végre önállóan, saját neve alatt valósult meg az ifjúság eme régi vágya. E kis történelmi visszapillantás szükséges volt már csak azért is, hogy kitűnjék belőle első megjegyzésünk indokoltsága, vagyis az, hogy a lap alján feltüntetett „I. évfolyam. 2. szám“ ki-

tételt nem tartjuk helyesnek. Vagy első szám az, vagy harmadik. Első, ha a lap nevét és önállóságát vesszük figyelembe; és harmadik, ha ide számítjuk a Közlöny és az Egyház mellékleteit is. Második megjegyzésünk a lap tartalmi részére vonatkozik. Legutolsó választmányi gyűlésünk kimonouotta, hogy ez a lap nem önképzőköri lap kíván lenni, ahol ifjusági szárnypróbálgatásokat közlünk le, ezt a célt legfeljebb egy rovatban, az „Uj vadrózsák“-ban szolgálhatjuk. Mégis e szám néhány olyan megjegyzést tartalmaz, amelyeket csak az ifjuság tájékozatlanságának és tulkifejlett, u. n. *kritikai* érzékének hangoztatásával lehet menteni. Ilyen mindenekelőtt a Cseke Péter cikke, amelyben mély megdöbbenéssel olvastuk az alábbi sorokat: „A műsor *sablonosságából* S. Nagy Lászió elbeszélése, Perédy György prologusa s Gyallai Domokos egyfelvonásosa tűnnek ki.“ Hogy mit ért cikkíró sablonosság alatt, nem kutatom, de hogy ilyen megkülönböztetést tesz akkor, amikor azon a *sablonos* műsoron kiválóbbnál kiválóbb számok követték egymást, ez már legalább is izléstelenség. Sértjük vele a többi szereplőt, akik pedig sem tehetségük, sem teljesítményük miatt erre rá nem szolgáltak. Még naivabb ugyan e cikk egy másik megjegyzése, mely Gyallai „Dávid Ferenc bucsuzása“ c. egyfelvonásáról így nyilatkozik: „A darab közép-szerű...“ Erre a megjegyzésre már csak mosolyunk lehet. A szerkesztőknek azonban ügyelniök kell jövőre, hogy ilyen, ifjusági önképzőkörökre sem méltó, felelőtlen megjegyzések csak úgy hangozzanak el, ha azokat megfelelő kritikai alátámasztás előzi, vagy utózza meg.

Helytelennek kell tartanom azt is, hogy egy-egy írótól, vagy nyomtatásban megjelent könyvből megkérdezés s tehát engedély nélkül részleteket közöl le a lap, még pedig úgy, hogy az a részlet — egy kiszakított darabból lévén — az egész jelentését meghamisítja. Ezt a torz csonkot azután hátul, a kérdések között jobbról-balról megtépdesi. (Lásd „A tékozló fiu bátyja“.) Ha már engedély nélkül közöl a lap és kommentárt is fűz e közleményhez, akkor illő volna azt az egész részt, cikket, beszédet leközölni, vagy legalább is annak bő vázlatát.

Utolsó megjegyzésünk annak a tendenciának szól, mely megítélésünk szerint a városi és falusi hivek közötti elidegenedéshez vezet. A lapban elszórtan található ily értelmű megjegyzések közül csak az „Áron levelei“-hez fűzött 3. és 4. kérdést írjuk ide: „3. Vajjon őszinte-e az, hogy ujabban a városi ember nagy barátságossággal közeledik a falusi emberhez? 4. A saját érdekéből cselekszi-e ezt, vagy reá van kényszerítve, azért?“ Magunk részéről nem látjuk semmi jelét annak, hogy egyházunkban „ujabban“, nagyobb barátságossággal közelednének a falusi emberhez, mint régebben. A mi egyházunk kilencven százalékban falusi gyülekezetekből áll s a városi lakosság is nagy többségében faluról bekerült első nemzedék, mely szabadságra, ünnepekre stb. állandóan hazalátogat szüleikhez, rokonihoz. Egyházunk nem tévesztette ezt a tényt szemelől a multban

sem, ma sem. Ha „ujabban“ több barátság mutatkozik valamilyen formában a falu iránt, ez a többlet csak a Kévekötés lehet. Összes többi lapunk ugyanis már évtizedekkel ezelőtt is megvolt, egyéb intézményünk szintén. A másik (4-ik) kérdés két alternatívát vet fel látszólag, a valóságban azonban a kettő egy. Saját érdeke-e ez a városi lakosoknak, vagy reá vannak kényszerítve? Nem ugyanaz-e ez a két kérdés? Jaj lenne azonban nekünk ugyis, mint unitáriusoknak, ugyis, mint magyaroknak, ha a városi és falusi magyarságot, unitáriusságot csak az érdek, vagy a szükség vezetné egymáshoz! Ha nem lelki szálak kötnek össze minket, akkor bizony semmi sem köt össze. Ha egyes, elszórt esetek fordulnak is elő, melyekben az érdek a mozgató erő, — az unitáriusság, a magyarság életében ezeket általánossá hinni, vagy épen állítani: *bűn!*

A Kévekötés egyébként a legszebb külalaku unitárius folyóirat, változatos, gazdag tartalommal. Ha programjába kevesebb zseniskedést, de annál több megértést viszen, kétségtelenül egyike lesz egyházunk erősségeinek.

Előfizetési ára egy évre 120 leu. Megrendelhető Lőrinczy László lelkésznel (Cadaciu—Kadács, p. u. Simonesti, jud. Odorheiu).

Szent-Iványi Sándor.

.....
Sz.: 136/1930.

Unitárius Püspök.

U. P.

Pályázat lelkészi állásra.

Nyugalombavonulás következtében megüresedett vargyasi unitárius egyházközségünk és szórványai rendes lelkészi állásra a pályázatot újból kihirdetem.

Az állással járó javadalmak:

1. 160—180 kalangya (27 kévés) buza az egyes hivektől.
2. 160—180 " " " zab " " "
3. 20—25 véka buza egyes "hivektől.
4. 20—25 " zab " " "
5. Kézi napszám megváltás (oszpóra) egyesektől 4000—5000 leu.
6. 4 hold 1184 □-öl erdei kaszáló használat joga.
7. 186 □-öl u. n. „Kalapácsi szántó“.
8. 3 nagy marha után legelési jog.
9. 50—60 szekér tűzifa.
10. 4 szoba, 1 iroda, konyha és kamarából álló lakás 1153 □-öl kerttel és melléképületekkel.
11. Állami fizetéskiegészítés (congrua).

A pályázók kötelesek kérvényüket, a Belsőemberek Választásáról szóló törvény 13. §-ának megfelelően fölszerelve, Balázs András esperes afiához Dârjiu—Székelyderzs (p. Archita. Jud. Odorheiu) folyó évi március 10-ig bezárólag benyújtani.

Kolozsvár, 1930 február 10.

Dr. Boros György,
püspök.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 23-tól február 23-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek: Szabó Reheka, Zöldi Piroska Szabéd, Székely Sándor, Ágh Ferenc, Ürmösi Jenő Kolozsvár, Dr. Balázs Ferenc Miskolc, Brázovey Dezsőné Sarnisegetusa, Pungucz Ágnes Torockószentgyörgy, Vajda Béla Vánrosgálfalva, Hegedüs Gyuláné Kézdivásárhely, Boros Mózes Jobbágyfalva, Aradi Ferencné Torockó, Pap Miklós Topánfalva, Oltean Miklósné Botfalva, Gergely Istvánné Barót 1930-ra; Szabó József Parajd 1927-re; Unitárius Egyházközség Sepsiszentkirály 1928-ra; Dombi János Homoród-szentmárton, Gál Józsefné Segesvár, Iszlay Albert Szentgerce, István Lajos Marosvásárhely 1929-re; özv. Nagy Miklósné Cserefalva, Bálint Mihály Drágásani, Nagy Elemér Temesvár 1929—1930-ra; Német István Kolozsvár, Baczó János, Csibi Sándor, Gothárd János, Gothárd Pál, Sebestyén Ferenc, Szabó Mózes Orbán, Unitárius Nőegylet Homorógmás 1927—1930-ra; Nagy Sándor Tor-dátfalva 1924—1926-ra; Csathó Pálné Kolozsvár 1927—28-ra; Fülöp Domokos Homoródmás 1928—30-ra, Kiss Béla 1928—29-re, Unitárius Nőegylet, Unitárius Egyházközség Homoródmás 1925—1930-ra; Antoni Józsefné, Asztalos József, Imre Mihályné f., Imre Mihály, Imre János, Kolcsár János, Kondrát Jenőné, Révész József, Szász Gábor, Szász Istvánné, Fóri Jenő Olthévíz 1928—1929-re; Imre Sándorné 1927—1929-re.

Alapítói díjban fizettek: Dr. Hintz Györgyné Kolozsvár alapítói díjának 1000 leura emelésére, Pap László Székelyudvarhely, Kovács János Kolozsvár 500—500 leut.

A Közlöny negyvenéves fennállása alkalmából adományokat küldöttek: Gergely Istvánné Barót, Gál Lajos Alsógárd, Györke Dénes Beszterce, Tana Sámuel Sepsiszentgyörgy, Pap Miklós Topánfalva, Ürmösi Jenő Kolozsvár 40—40 leut; özv. Bohdál Károlyné Kolozsvár 50 leut; Csatkai Jenő Sopron 100 leut.

A Közlöny előfizetőit kérem, szíveskedjenek hátralékos díjaikat befizetni s ezáltal a pénztárt jelentékeny költségtől megkímélni.

Kolozsvár, 1930. február 23-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

.....
„Szívemet hozzád emelem”

*Női Imakönyv, szerkesztőségünkél megrendelhető:
 fehérrészes kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerűbb bőrsarokkal 100., 80. és 60 Leu.*

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítójuk 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin”-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz